

वृषे वसति आह्लादयति कुर्वति इत्यर्थः (46.) प्रकृतवादश्चिनौ कर्तारौ ॥ ८१ ॥

अविर्न मेपो नसि वीर्याय प्राणस्य पन्था अमृतो ग्रहाभ्याम् ।

सरस्वत्युपवाकैर्व्यानं नस्यानि बर्हिर्वदरैर्ज्ञान ॥ १० ॥

अविः सारस्वतो मेषश्च नसि इन्द्रस्य नासिकायां वीर्यायावस्थितः । ग्रहाभ्यां सारस्वताभ्यां प्राणस्य प्राणवायोः पन्था मार्गोऽमृतः अनश्चरः क्रियते । सरस्वती उपवाकैर्यवाङ्मुखैः कृत्वा व्यानमिन्द्रस्य व्यानवायुं ज्ञानं जनयति । बर्हिर्वदरैः सह नस्यानि नासिकाभवानि लोमानि ज्ञानं ॥ १० ॥

इन्द्रस्य वृषमृषभो बलाय कर्णाभ्यां श्रोत्रममृतं ग्रहाभ्याम् ।

यवा न बर्हिर्भुवि केसराणि कर्कन्धु जज्ञे मधु सारधं मुखात् ॥ ११ ॥

मृषभः बलाय सामर्थ्यादिन्द्रस्य वृषं चक्रे । ग्रहाभ्यामिन्द्राभ्याममृतं भूतभविष्य-
द्वर्तमानशब्दग्राहि श्रोत्रं श्रोत्रेन्द्रियं कर्णाभ्यामिन्द्रस्य कर्णयोश्चक्रे कर्णशङ्कुल्योः
श्रोत्रेन्द्रियं स्थापितमित्यर्थः । यवा बर्हिश्च भुवि भ्रुवोः केसराणि लोमान्यभवन्
कर्कन्धु वदरं मुखात् सारधं मधु तत्तुल्यं लालाश्लेष्मादि जज्ञे सरधा मधुमक्षिका
तत्सम्बन्धि सारधम् यथा मधु नानातरुभ्य आनीयते एवं लालादि सर्वाङ्गिभ्यो भ-
वति इति लालादीनां मधुसाम्यम् ॥ ११ ॥

आत्मन्नुपस्थे न वृकस्य लोम मुखे श्मश्रूणि न व्याघ्रलोम ।

केशा न शीर्षन्यशसे श्रियै शिखा सिंद्हस्य लोम विषिरिन्द्रियाणि ॥ १२ ॥

आत्मन् आत्मनि शरीरे उपस्थे गुह्ये च यानि लोमानि तानि वृकस्य लो-
मानि लोमेति ज्ञातावेकवचनम् । मुखे यानि श्मश्रूणि तानि च व्याघ्रलोम ।
शीर्षन् शीर्षि शिरसि च यशसे यशोऽर्थं ये केशाः या च श्रियै शोभायै शिखा
या च विषिः कान्तिः यानि चेन्द्रियाणि तत्सर्वं सिंद्हस्य लोम ॥ १२ ॥

अङ्गान्यात्मन्भिषजा तदश्चिनात्मानमङ्गैः समधात्सरस्वती ।

इन्द्रस्य वृषं शतमानमायुश्चन्द्रेण ज्योतिरमृतं दधानाः ॥ १३ ॥

भिषजा भिषजौ अश्चिना अश्चिनौ आत्मन् आत्मनि अङ्गान्यवयवान्समधातां